

## НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ПІДГРУНТЯ ОСВІТИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ У ГАЛУЗІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

**Свириденко Д. Б.,**

докт. філос. наук, професор, завідувач  
кафедри ЮНЕСКО з наукової освіти  
соціально-правового факультету  
Національного педагогічного університету  
імені М. П. Драгоманова,

**Щуніо Маягуарі Стівен Ісмаель,**

студент групи 1мОПд історико-  
філософського факультету Національного  
педагогічного університету імені М. П.  
Драгоманова, магістерська програма  
«Освітня політика»

У статті викладено законодавчий фундамент у провадженні та регулюванні академічної мобільності в Україні; досліджено державну освітню політику у сфері академічної мобільності.

**Ключові слова:** академічна мобільність, міжнародна академічна мобільність, внутрішня академічна мобільність, ступенева академічна мобільність, кредитна академічна мобільність, державне регулювання, інформаційно-іміджевий центр.

*The article outlines the legislative foundation in the conduct and regulation of academic mobility in Ukraine; the state educational policy in the field of academic mobility is studied.*

**Keywords:** *academic mobility, international academic mobility, internal academic mobility, degree academic mobility, credit academic mobility, state regulation, information and image center.*

Постановка проблеми. Для розвитку сучасної держави у сфері освіти стратегічним виступає інтернаціоналізація як крок до якісної освіти та спроможної брати участь у світовому ринку освітніх послуг. Теоретично значущими для нашого дослідження є аналіз нормативно-правової бази академічної мобільності в Україні, її учасників та функціонування. У сучасних кризових умовах особливо важливу роль грає ефективність функціонування процесу академічної мобільності під час воєнного стану в Україні для підтримки доступу до освіти у безпеці де основна мета це неперервний освітній та науковий процес.

Аналіз наукових досліджень. Аналіз джерел підтверджує, що вітчизняними науковцями В. Андрущенко [2], В. Бобрицької [10], Д. Свириденко [9] серед інших, різною мірою досліджено та розкрито питання академічної мобільності. Відзначаючи вагомий внесок науковців, варто наголосити, що у даній сфері серед наукових напрацювань недостатньо розкрито дослідження нормативно-правового

аспекту академічної мобільності в Україні, що і вимагає на більш поглиблене вивчення інструментарію особливо під час воєнного стану в Україні.

Мета статті. Метою статті є аналіз нормативно-правового аспекту академічної мобільності в Україні. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання: проаналізувати законодавчі джерела та визначити інструментарій імплементації та функціонування академічної мобільності в національній освітній практиці.

Виклад основного матеріалу дослідження. За Законом України «Про вищу освіту», стаття 1[5], академічна мобільність визначається можливістю навчання, викладання, стажування та проведення наукової діяльності в іншому закладі вищої освіти або науковій установі в Україні та закордоном. За дефініцією Д. Свириденка, академічна мобільність – це «форма освітньої інтернаціоналізації» [9].

У Положенні від Постанови № 579 чітко прописується визначення видів академічної мобільності залежно від поставленої мети та місця реалізації: внутрішня академічна мобільність (з вітчизняними учасниками на території України); міжнародна академічна мобільність (з вітчизняними та іноземними учасниками на території України та закордоном); ступенева мобільність (навчання у закладі вищої освіти, відмінному від поточного місця навчання студента, з метою здобуття ступеня вищої освіти, що підтверджується відповідними документами); кредитна мобільність (з метою здобуття кредитів або без їх здобуття, натомість компетентностей або певних освітніх результатів, що будуть визнані у закладі основного місця навчання) [6, с. 1].

Закон України «Про вищу освіту» у 57 та 62 статтях надається право на навчання або професійну діяльність в межах програмам академічної мобільності саме здобувачам освіти, науково-педагогічним, науковим та педагогічним працівникам закладу вищої освіти. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» статті 74 та Закону України «Про освіту», статтям 82, 84 прописано, що держава створює умови для реалізації такого права учасників, а також залучає вітчизняних та іноземних учасників освітнього процесу; розробляє спільні програми у сферах освіти і науки; проводить освітні заходи з метою міжнародного співробітництва; створення належних правових та фінансово-економічних умов; співпраці, популяризації та координації діяльності з національними центрами інформації про академічну мобільність та визнання Європейської мережі; встановлення відповідності Національної рамки кваліфікацій з іноземними кваліфікаціями [5, с. 7].

Вищезазначений Порядок встановлює

завдання, цілі, учасників, порядок здійснення заходів та виконання програм академічної мобільності, умови повернення до місця постійного навчання або роботи, визнання та зарахування результатів для здобувачів освіти (наукових ступенів). Від так учасники академічної мобільності охарактеризовані за Положенням від Постанови № 579: здобувачі вищої освіти; науково-педагогічні, наукові, педагогічні працівники закладів вищої освіти або наукових установ; заклади освіти та наукові установи [6].

Програми академічної мобільності, за Положенням від Постанови № 924, дозволяють отримати документ про вищу освіту від одного закладу освіти або наукової установи, так само подвійний документ або спільний при здобуванні рівня вищої освіти. При цьому для студентів у процесі академічної мобільності можливе саме навчання, мовне навчання та наукове стажування з правом залишення за собою стипендій, місця навчання та стажування на тих самих умовах. Для здобувачів наукового ступеня доктора наук передбачається викладання, участь у спільних проєктах; наукове дослідження або стажування, підвищення кваліфікації без припинення укладених договорів на основному місці роботи, стажування або дослідження [3].

Для участі у програмах академічної мобільності або після закінчення програм учасники потребують визнання освітніх документів, що відповідно до Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні, яка ратифікована відповідним Законом України 03.12.1999 р. № 1273-XIV, дозволяє власнику іноземних документів про освіту одержати свідоцтво, яким підтверджується право власника документів, виданих навчальним закладом іншої держави, на продовження освіти або працевлаштування за фахом у закладі вищої освіти України або в установах на всій території України. За Постановою Кабінету Міністрів України № 924 «Питання національного інформаційного центру академічної мобільності» доручено Інформаційно-іміджевому центру, що забезпечує вільний доступ та надає відповідну інформацію; проводить перевірки автентичності та експертиз із встановлення еквівалентності кваліфікацій, присвоєних згідно з документами про освіту вітчизняних та іноземних документів про освіту; проведення конференцій, семінарів з питань академічної мобільності участь у підготовці проєктів міжурядових угод з питань визнання кваліфікацій; пропагування освітніх послуг України, створення умов для забезпечення навчання, стажування або підвищення кваліфікації учасників у закордонних закладах освіти; [3, с. 8].

Під час воєнного стану в країні вища освіта

на основі досвіду з тимчасово окупованих територій з 2014 року ініціювала регулювання забезпечення неперервного навчання, стажування, дослідження та роботи учасників освітнього процесу. Зокрема велику роль зіграла академічна мобільність: міжнародні угоди між університетами, угоди співпраці для внутрішньої академічної мобільності заклали сприятливі умови для нових здобувачів освіти та для учасників освітнього процесу в умовах великомасштабної війни в Україні. На порталі Міністерства освіти і науки України створили розділ «Підтримка освіти і науки України під час війни» де постійно оновлюється інформація для роз'яснення та повідомлення всіх питань щодо забезпечення доступу до освіти [4].

Висновки. Регулювання академічної мобільності в Україні відповідає основному закону України та похідних нормативно-правових актів, де чітко зазначається визначення основних понять, визначають учасників та їх права, функціонування та реалізація. Під час воєнного стану в Україні особливу роль зіграла академічна мобільність, яка забезпечує неперервність освітнього процесу для учасників та створює ще один міцний фронт боротьби – інтернаціоналізація української освіти, розширення міжнародних угод та співпраць. Отже, реалізація академічної мобільності та створення відповідних умов слугуватиме культурному та інтелектуальному обміну учасників та стимулюватиме конкурентоспроможність Українських закладів вищої освіти у європейському просторі. Однак, враховуючи воєнний стан в країні, слід розвизатися з метою повного досягнення інтернаціоналізації освіти та подолання культурних бар'єрів, світ має знати про Україну.

Подальші дослідження будуть спрямовані на вивчення освітньої політики у сфері академічної мобільності країн Латинської Америки і Карибського басейну.

#### Джерела:

1. Академічна мобільність [Електронний ресурс]. Міністерство освіти і науки України : веб-сайт. URL : <http://surl.li/unvu> (дата звернення: 10.06.2020).
2. Освітня політика: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В. П. Андрущенко; Авт. кол. : В. П. Андрущенко, Б. І. Андрусишин, В. І. Бобрицька, Р. М. Вернидуб, В. Л. Савельєв та ін. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 484 с.
3. Питання національного інформаційного центру академічної мобільності. Постанова Кабінету міністрів України від 31 серпня 2011 р. № 924. URL : <http://surl.li/cewts> (дата звернення: 10.06.2020).
4. Підтримка освіти і науки України під час війни [Електронний ресурс]. Міністерство освіти і науки України : веб-сайт. URL : <http://surl.li/cerdi>

(дата звернення: 10.06.2020).

5. Про вищу освіту. Закон України від 2014, № 37-38, ст.2004 URL : <http://surl.li/cercv> (дата звернення: 10.06.2020).

6. Про затвердження порядку реалізації права на академічну мобільність. Постанова Кабінету міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 579. URL : <http://surl.li/unvr> (дата звернення: 10.06.2020).

7. Про освіту. Закон України від 2017, № 38-39, ст.380. URL : <http://surl.li/cerde> (дата звернення: 10.06.2020).

8. Про ратифікацію Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні». Закон України від 1999, № 51, ст.459. URL : <http://surl.li/cewtz> (дата звернення: 10.06.2020).

9. Свириденко Д. Б. Академічна мобільність в дискурсі глобалізації вищої освіти. Філософські обрії. 2013. №29. С. 183–190.

10. Bobrytska V.I. Innovation in the Educational policy of Ukraine in the development of academic mobility. Innovations in education: Monograph 3/ ed.by L. Shlossman. – Vienna: «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH, 2014. – P.16-27.